

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Islandu, Turecku
a zemím západního Balkánu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní
politiky a vnějších vztahů EU)

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Ing. Mgr. Jan Němec

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

OBSAH

<i>OBSAH</i>	2
<i>EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ</i>	3
BOSNA A HERCEGOVINA.....	3
SRBSKO.....	4
KOSOVO.....	5
ALBÁNIE.....	7
<i>HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU</i>	9
POSTOJ UNIE K ZABITÍ USÁMY BIN LÁDINA.....	9
SÝRIE.....	10
VÝCHODNÍ PARTNERSTVÍ.....	10
EVROPSKÁ POLITIKA SOUSEDSTVÍ.....	12
SÚDÁN.....	13
LIBYE.....	14
ČÍNA.....	15
SUMMIT EU–JAPONSKO.....	16
<i>DOKUMENTY SZBP EU</i>	17

Kontakt:

Jan Němec, tel. 2237, email: nemecj@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Islandu, Turecku a zemím západního Balkánu)

BOSNA A HERCEGOVINA

Pozadí

Situace v Bosně a Hercegovině je od voleb v říjnu roku 2010 stále zablokována. Nepodařilo se sestavit vládu na centrální úrovni a problémy spojené se sestavením exekutivy má také Federace Bosna a Hercegovina, jedna z entit Bosny a Hercegoviny. Při obsazování dalších postů došlo k procedurálním sporům a politickým střetům, včetně bojkotu procesu ze strany chorvatské opozice. Evropská unie již v březnu reagovala na situaci v Bosně a Hercegovině proměnou svého postoje vůči tamním politickým představitelům, který zahrnoval i zavedení sankcí vůči osobám, „jejichž činnost narušuje svrchovanost, územní celistvost, ústavní pořádek a mezinárodněprávní subjektivitu Bosny a Hercegoviny, vážně ohrožuje bezpečnostní situaci v Bosně a Hercegovině nebo porušuje Daytonskou/Pařížskou všeobecnou rámcovou dohodu o míru a její přílohy“.

V dubnu přijal parlament Republiky Srbské zákon o konzultativním referendu, v němž se měli voliči vyjádřit k závaznosti zákonů vysokého představitele v Bosně, zejména pak zákonů týkajících se vyšetřování a souzení válečných zločinů.¹ Dne 9. května vystoupil na půdě Rady bezpečnosti OSN vysoký představitel pro Bosnu a Hercegovinu Valentin Inzko. Uvedl zde, že bosenští Srbové svým posledním krokem porušují mírové dohody a že země se nachází v nejhlubší politické krizi od ukončení občanské války. Inzko zároveň uvedl, že v případě uskutečnění referenda, nebude mít jinou možnost, než ze své pravomoci jeho výsledky a případné následky zrušit. Postoj vysokého představitele podpořily Spojené státy, naopak ruský zástupce v Radě bezpečnosti podle svého vyjádření nesdílí Inzkův názor, že případné referendum by znamenalo porušení mírových dohod.²

Aktuálně

Dne 13. května navštívila Bosnu a Hercegovinu vysoká představitelka Unie Catherine Ashtonová. V Sarajevu se setkala se členy předsednictva Bosny a Hercegoviny, v Banja Luce pak s prezidentem Republiky Srbské Milodarem Dodikem. Ashtonová se rovněž setkala s předsedy hlavních srbských stran SDP a SDA.³

Po svém setkání s prezidentem Dodikem Catherine Ashtonová zdůraznila, že Unie výhledově počítá s plným zapojením Bosny a Hercegoviny do jejích řad, přičemž EU

¹ Blíže viz přehled SZBP duben 2011.

² Viz Balkaninsight, 10. 5. 2011, [ZDE](#).

³ Pro více informací k institucionální struktuře Bosny a Hercegoviny a jejímu stranickému systému viz práce PI „Bosna a Hercegovina: Všeobecné volby 2010“ (Vybraná témata 17/2010).

je připravena poskytnout zemi veškerou pomoc v procesu přibližování se k plnému členství. Prvním konkrétním krokem této pomoci by mělo být zahájení strukturovaného dialogu o problematice soudnictví. První takový dialog by se měl uskutečnit v Banja Luce pod předsednictvím komisaře pro rozšíření Štefana Fülleho. Na programu setkání by se měly objevit témata jako reforma soudnictví a fungování soudních institucí na státní a kantonální úrovni a v distriktu Brčko.

Ashtonová ocenila vstřícnost prezidenta Dodika vůči této iniciativě EU s tím, že doporučení, jež ze setkávání v rámci strukturovaného dialogu vzejdou, by měla výraznou měrou napomoci Bosně a Hercegovině na její cestě směrem k vlastní stabilizaci a členství v Unii. V závěru svého prohlášení pak Ashtonová vyjádřila očekávání toho, že prezident Dodik dodrží svému slibu ustoupit od záměru uspořádání referenda o závaznosti zákonů vysokého představitele v Bosně.⁴

Prezident Dodik po setkání s vysokou představitelkou Catherine Ashtonovou veřejně oznámil, že požádá Národní shromáždění Republiky Srbské, aby se konáním referenda znovu zabývalo s tím, že je přesvědčen o podpoře, kterou se mu pro revizi postoje v parlamentu podaří získat.⁵

SRBSKO

Pozadí

Srbsko patří mezi země, které již oficiálně vyjádřily zájem o plné členství v Evropské unii (Srbsko podalo přihlášku v prosinci 2009, dosud mu však nebyl udělen status kandidátské země). Přestože i z pohledu Evropské unie je tato země jednoznačně přirozenou součástí evropského prostoru, a měla by být v budoucnu do Unie plně integrována, přetrvávají v bilaterálních vztazích mnohé problémy, které vzájemné sblížení komplikují.

Jedná se zejména o situaci v Kosovu a výraznou neochotu Srbska uznat tamní autority za legitimní partnery, byť v této věci došlo v posledních týdnech k určitému průlomu.⁶ Dalším problematickým bodem je vypořádání se s minulostí jugoslávské války, kde Evropská unie na srbskou stranu vyvíjí tlak, aby byla aktivnější při hledání osob obviněných z válečných zločinů a jejich následném předání Mezinárodnímu trestnímu tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY). Po dopadení Radovana Karadžiče v červenci 2008 se hledaným číslo jedna stal generál Ratko Mladič, velitel armády tzv. Republiky srbské v Bosně a Hercegovině a údajný hlavní viník masakru několika tisíc bosenských muslimů u města Srebrenica.

⁴ Prohlášení vysoké představitelky Unie Catherine Ashtonové dostupné [ZDE](#).

⁵ Viz [Balkaninsight](#), 13. 5. 2011, [ZDE](#).

⁶ Viz [Přehled SZBP](#) březen 2011.

Aktuálně

Dne 26. května byl Ratko Mladič speciálními srbskými jednotkami zadržen na severu země. Následně jej srbský soud vydal haagskému ICTY. Dopadení Mladiče přivítala nejen Evropská unie, ale i většina představitelů Srbska a Bosny a Hercegoviny, vč. prezidenta Republiky srbské v Bosně a Hercegovině Milorada Dodika.⁷ Na Mladičovu podporu se nicméně konaly tisícíhlavé demonstrace, a to jak v Bělehradu, tak i v centru Republiky srbské Banja Luce.⁸

V den dopadení Ratka Mladiče byla v Bělehradě na plánované návštěvě vysoká představitelka Unie Catherine Ashtonová. Cílem návštěvy, při které Ashtonová navštívila také hlavní město Kosova Prištinu, mělo být potvrzení zájmu Unie na přibližování obou zemí, stejně jako na dalším rozvoji srbsko-kosovského dialogu, v němž EU hraje roli zprostředkovatele.⁹ Na dopadení Mladiče reagovala Ashtonová přímo v Bělehradě gratulací prezidentovi Srbska Tadičovi,¹⁰ ve stejném duchu reagovali i předseda Evropské komise Barroso¹¹, předseda Evropské rady Van Rompuy¹² a komisař pro rozšíření Fülle¹³.

Barroso při té příležitosti odkázal na svou nedávnou návštěvu Srbska, kdy 19. května po setkání se srbským prezidentem Tadičem zmínil přípravu stanoviska Komise vůči srbské přihlášce do EU, které by mělo být zveřejněno v říjnu. Barroso uvedl, že rok 2011 je rokem příležitostí EU i Srbska k vzájemnému sblížení. Předseda Evropské komise také neopominul uvést hlavní kritéria, na nichž bude hodnotící stanovisko Komise založeno. Zmínil prioritu politických kritérií, přičemž v této oblasti podle Barrosa Srbsko v posledním období učinilo výrazný pokrok, avšak další úsilí je třeba vyvinout zejména v reformě justice a v boji proti korupci a organizovanému zločinu. Druhou z oblastí, na kterou předseda Evropské komise tehdy kladl důraz, je spolupráce s ICTY a dopadení dvou zbývajících obviněných, jimiž jsou etničtí Srbové Ratko Mladič a Goran Hadžič. V neposlední řadě pak Barroso zmínil i nezbytnost zapojení země do regionální spolupráce, čímž mimo jiné nepřímou uvedl i nutnost normalizace vztahů mezi Srbskem a Kosovem.¹⁴

KOSOVO

Pozadí

Kosovo, kdysi integrální součást Srbska, se od vyhlášení nezávislosti v srpnu 2008 potýká s problémy vnitropolitického i mezinárodního charakteru. Vnitropoliticky se

⁷ Viz Balkanisinght, 26. 5. 2011, [ZDE](#).

⁸ Viz Balkaninsight, 29. 5. 2011, [ZDE](#), a 31. 5. 2011, [ZDE](#).

⁹ Viz tiskovou zprávu z 25. 5. 2011, dostupné [ZDE](#).

¹⁰ Prohlášení vysoké představitelky Unie Ashtonové dostupné [ZDE](#).

¹¹ Prohlášení předsedy EK Barrosa dostupné [ZDE](#).

¹² Prohlášení předsedy Evropské rady Van Rompuye dostupné [ZDE](#).

¹³ Prohlášení komisaře Fülleho dostupné [ZDE](#).

¹⁴ Projev předsedy Evropské komise Barrosa dostupný [ZDE](#).

v poslední době projevily konflikty mezi kosovskými elitami, které je možné ilustrovat např. průběhem volby prezidenta, kdy první volbu v únoru tohoto roku anuloval Ústavní soud pro „procedurální pochybení“. Následně byla zvolena kandidátka, které vzešla z kompromisu hlavních stran, avšak s tím, že dojde ke změně ústavních pravidel a bude zavedena volba přímo voliči.¹⁵

Na mezinárodním poli se Kosovo stále potýká se zpochybňováním legitimacy i legality vlastní nezávislosti. Dosud Kosovo jako nezávislý stát uznala jen menšina členských států OSN, stejně tak mezi zeměmi EU nepanuje v této věci pozitivní shoda (Kosovo dosud neuznali Kypr, Rumunsko, Řecko, Slovensko a Španělsko), a to navzdory pozitivním závěrům poradního posudku Mezinárodního soudního dvora a rezoluci VS OSN o souladu vyhlášení kosovské nezávislosti s normami mezinárodního práva.

Další významnou mezinárodní komplikací existence Kosova jako nezávislého celku je přetrvávání faktické nekomunikace se sousedním Srbskem, která výrazně znesnadňuje život obyvatel Kosova i životaschopnost kosovské ekonomiky. V této věci nicméně došlo v březnu tohoto roku k posunu a zahájení dvoustranných rozhovorů, které na základě mandátu OSN zprostředkovává Evropská unie.¹⁶ Angažmá unijních diplomatů vypovídá o zájmu Unie přispět k normalizaci vztahů mezi zeměmi Západního Balkánu, kde právě konflikt mezi Srbskem a Kosovem má stále potenciál k destabilizaci celé oblasti.

Aktuálně

Spolu s návštěvou Srbska bylo na programu cesty předsedy Evropské komise Barrosa (20. května) a vysoké představitelky Unie Ashtonové (27. května) jednání s představiteli Kosova v Prištině.

Předseda Komise Barroso se setkal s kosovskou prezidentkou Atifete Jahjagovou, premiérem Hašimem Thaçim a některými členy jeho kabinetu. Barroso po těchto schůzkách uvedl, že v poměru na obyvatele je Kosovo největším příjemcem finanční pomoci Evropské komise na světě a Komise je připravena i nadále zemi podporovat v její „cestě do Evropy“. Předseda EK nicméně uvedl, že Kosovo musí být schopno pomoci si také samo, aby se přiblížilo cíli plného členství v EU. Nezbytnost většího úsilí je podle představitele Komise patrná zejména v reformě veřejné správy a právního státu. Barroso rovněž kosovské vládě doporučil vypracování hospodářského programu, který by podle jeho názoru měla kosovská administrativa vypracovat ve spolupráci s Mezinárodním měnovým fondem. V závěru svého veřejného vystoupení pak Barroso vyzval kosovské představitele, aby pokračovali v dialogu se Srbskem (poslední, v pořadí čtvrtá, dvoustranná jednání se uskutečnila 17.-18. května)¹⁷, který je klíčový pro řešení problémů každodenního života obyvatel Kosova.¹⁸

¹⁵ Více viz Přehled SZBP duben 2011.

¹⁶ Více viz Přehled SZBP březen 2011.

¹⁷ K programu posledního kola jednání viz tiskovou zprávu, dostupné [ZDE](#).

¹⁸ Projev předsedy EK Barrosa dostupný [ZDE](#).

Catherine Ashtonová se rovněž setkala s politickou reprezentací Kosova, vedle toho ale navštívila také velení mise EULEX, která v zemi působí od prosince 2008 a je největší civilní misí Unie v zahraničí. Po setkání s premiérem Tačim, kterého Ashtonová při té příležitosti pozvala na návštěvu do Bruselu, vysoká představitelka zmínila i zatčení Ratka Mladiče srbskými jednotkami, ke kterému došlo předchozí den. V souvislosti s tím uvedla, že i Kosovo by mělo vyvinout úsilí nejen v technických oblastech reform, ale také v politické dimenzi. Za jeden z významných bodů politického procesu v Kosovu pak označila účast kosovských vyjednávačů na rozhovorech se svými srbskými protějšky. Ashtonová rovněž zmínila nejednotnost členských států Unie v otázce nezávislosti Kosova, nicméně za Unii jako takovou označila přítomnost Srbska i Kosova v EU ve formě, která umožní obyvatelům obou zemí vybudovat vzájemné vztahy, za její cíl.¹⁹

ALBÁNIE

Pozadí

Albánie podala přihlášku do EU v dubnu roku 2009, v listopadu 2010 však Komise nedoporučila udělit zemi status kandidáta.²⁰ Politický pat, který nastal po volbách roku 2009, a polarizace společnosti vyústily na počátku roku 2011 vyústily do politicky motivovaných násilností.²¹ Dne 8. května se v Albánii konaly obecní volby, které zahraniční pozorovatelé i představitelé Evropské unie označili za klíčové pro budoucí směřování země.²²

Aktuálně

Vyhlášení výsledků voleb se nicméně neúměrně oddalovalo, a to zejména u voleb ve velkých městech a hlavním městě Tiraně, kde kandidoval lídr opozičních socialistů Edi Rama, což zavadlo příčinu k pochybnostem o regulérním průběhu sčítání hlasovacích lístků. Značnou kritiku si vysloužilo rozhodnutí Centrální volební komise započítat do hlasů pro starostu Tirany hlasovací lístky, které se omylem ocitly ve volebních urnách pro volbu obecního zastupitelstva. Po započítání těchto hlasů se namísto Ediho Ramy, který byl nejvíce voleným kandidátem podle předběžných výsledků, stal kandidátem s největším počtem hlasů Lulžim Baša, kandidát vládní Demokratické strany. To vyvolalo protesty příznivců Socialistické strany, kteří přistoupili k různým blokádam.²³ Socialistická strana napadla výsledky voleb v Tiraně u zvláštního volebního soudu, který by se stížností měl zabývat začátkem června.²⁴

¹⁹ Projev vysoké představitelky Unie Ashtonové dostupný [ZDE](#).

²⁰ Viz Přehled SZBP listopad 2010.

²¹ Viz Přehled SZBP leden 2011.

²² Viz Přehled SZBP březen 2011.

²³ Viz Balkaninsight, 19. 5. 2011, [ZDE](#).

²⁴ Viz Balkaninsight, 27. 5. 2011, [ZDE](#).

Na situaci v Albánii reagovali představitelé Evropské unie se znepokojením. Vysoká představitelka Unie Catherine Ashtonová ve společném prohlášení s komisařem pro rozšíření Štefanem Füllem označili regulérnost postupu sčítání hlasů v Tiraně za spornou a uvedli, že EU bude bedlivě sledovat další vývoj a také závěrečnou zprávu volební pozorovatelské mise OBSE, která je v zemi přítomna. Zároveň oba představitelé Unie vyzvali znesvářené strany, aby přistoupili ke konstruktivnímu dialogu.

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a vnějších vztahů EU)

POSTOJ UNIE K ZABITÍ USÁMY BIN LÁDINA

Popis problematiky

Usáma bin Ládín, jeden z představitelů sítě al-Káida se po teroristickém útoku v New Yorku 11. září 2001 stal zejména pro americkou vládu symbolem mezinárodního terorismu. Hledán byl nicméně již od roku 1998 po bombových útocích na velvyslanectví USA v několika afrických zemích. V červenci 2007 vypsal Senát amerického Kongresu odměnu 50 milionů dolarů za informace, které by vedly jeho dopadení. Podle informací vlády Spojených států byl Usáma bin Ládín 2. května 2011 ve svém sídle asi 100 km severně od pákistánského hlavního města Islamabadu americkými jednotkami zastřelen a nedlouho poté pohřben do moře.²⁵

Jednání v institucích EU

Na informaci reagovali prakticky všichni vrcholní představitelé Unie. Předseda Evropské rady Herman Van Rompuy a předseda Evropské komise José Barroso ve společném prohlášení označili Usámu bin Ládina za „zločince odpovědného za ohavné teroristické útoky“ a jeho smrt podle nich „učinila svět bezpečnějším a ukázala, že takové zločiny nezůstanou bez potrestání“. EU pak i nadále stojí po boku Spojených států, dalších mezinárodních partnerů i „přátel v muslimském světě“ v boji proti „metle mezinárodního extremismu“ a při „budování světa míru, bezpečnosti a prosperity pro všechny“.²⁶

Vysoká představitelka Unie Catherine Ashtonová, toho času pobývající v New Yorku, se vyjádřila ve stejném duchu. Připojila gratulaci Spojeným státům a ocenila jejich „odhodlanost a efektivitu“ při snižování hrozby terorismu a zdůraznila partnerský postoj EU v této věci. V závěru svého prohlášení pak zmínila, že Pákistán, kde byl Usáma bin Ládín zabit, je důležitým partnerem EU a klíčovým hráčem regionální bezpečnosti a stability.²⁷

²⁵ Viz BBC News, 2. 5. 2011, dostupné [ZDE](#).

²⁶ Společné prohlášení předsedy Evropské rady Hermana Van Rompuye a předsedy Evropské komise Josého Barrosa dostupné [ZDE](#).

²⁷ Prohlášení vysoké představitelky Catherine Ashtonové dostupné [ZDE](#).

SÝRIE

Popis problematiky

Situace v Sýrii, jedné ze zemí, kde podobně jako v dalších zemí regionu došlo k aktivizaci opozice vůči stávajícímu autoritářskému režimu, během dubna přerostla v násilné střety mezi vládními silami a skupinami opozice. Režim nakonec použil vojenskou techniku k potlačení center odporu. Evropská unie již v průběhu dubna vyjádřila znepokojení nad vývojem v zemi, vyzvala syrskou vládu, aby upustila od používání násilí a pohrozila možným uplatněním omezujících opatření vůči této zemi.²⁸

Jednání v institucích EU

Rada 9. května přijala rozhodnutí a nařízení, kterými se zavádějí omezující opatření vůči Sýrii.²⁹ Zavedeno bylo zbrojní embargo, tedy zákaz vývozu zbraní a vojenského materiálu do Sýrie, a dále sankce zaměřené vůči konkrétním osobám (přiložen je seznam 13 osob), které jsou odpovědné za represivní postup vůči civilistům. Jedná se o zmrazení finančních aktiv těchto osob, která se nacházejí v zemích EU a zákaz udělení víza.

Podle vyjádření vysoké představitelky Unie Catherine Ashtonové jsou sankce reakcí na eskalaci násilí v zemi a jejich cílem je přimět syrskou vládu k bezodkladné změně svého přístupu. EU dále vyzívá syrskou vládu, aby okamžitě upustila od násilí a přistoupila k důvěryhodným politickým reformám. V případě, že syrský režim tyto výzvy nevyслуší, je Unie podle Ashtonové připravena k rozšíření omezujících opatření.³⁰ K tomu nakonec došlo po jednání Rady, která ve svých závěrech z 23. května rozšířila okruh osob, vůči nimž jsou omezující opatření namířena, a pozastavila všechny bilaterální projekty spolupráce.³¹

VÝCHODNÍ PARTNERSTVÍ

Popis problematiky

Východní partnerství je iniciativa, která vznikla v průběhu roku 2008 na popud Polska a následně byla včleněna do Evropské politiky sousedství. Jedná se o projekt zvláštních vztahů se zeměmi ve východním sousedství Evropské unie.³² Jde o Arménii, Ázerbajdžán, Bělorusko, Gruzii, Moldavsko a Ukrajinu. Rozvoj Východního partnerství byl i jednou z priorit českého předsednictví Radě EU v první polovině roku 2009.

Součástí celého projektu, resp. jeho institucionální architektury, se stalo také parlamentní shromáždění tvořené volenými zástupci parlamentů partnerských zemí a

²⁸ Viz Přehled SZBP duben 2011.

²⁹ Rozhodnutí Rady zveřejněné v Úředním věstníku EU dostupné [ZDE](#). Pro více viz dále část Dokumenty SZBP EU.

³⁰ Prohlášení vysoké představitelky Unie Catherine Ashtonové dostupné [ZDE](#).

³¹ Závěry Rady k Sýrii dostupné [ZDE](#).

³² Více k původu a nastavení projektu viz Práce PI „Východní partnerství“ (Vybraná témata 17/2008).

Evropského parlamentu. Na podzim 2009 byla ustavena delegace poslanců Evropského parlamentu a kontakty mezi nimi a jejich protějšky v zemích Východního partnerství se zintenzivněly. Předmětem jednání byl zejména formát parlamentního shromáždění a oblasti, kterými by se mělo zabývat. V neposlední řadě bylo nutné vyřešit způsob účasti delegace poslanců z Běloruska.³³

Jednání v institucích EU

Dne 3. května se v Bruselu konalo první, ustavující zasedání parlamentního shromáždění Východního partnerství. Parlamentní shromáždění.³⁴ Složení shromáždění bylo dojednáno v následující struktuře:

- 60 zástupců z Evropského parlamentu
- po 10 zástupcích z každé partnerské země, přičemž zástupcům Běloruska nebude do doby politických změn v zemi umožněno ve shromáždění zasedat

Vedle pléna parlamentního shromáždění byly ustaveny čtyři stálé výbory (Výbor pro politické záležitosti, lidská práva a demokracii, Výbor pro hospodářskou integraci, aproximaci práva a konvergenci s politikami EU, Výbor pro energetickou bezpečnost a Výbor pro sociální věci, vzdělání, kulturu a občanskou společnost) a dvě pracovní skupiny (jedna zabírající se problémem Běloruska druhá pro vypracování jednacího řádu). Parlamentní shromáždění by se mělo v plénu scházet alespoň jednou za rok, a to alternativně v jednom se sídel Evropského parlamentu a v některé z partnerských zemí.

Ustavující zasedání otevřel předseda Evropského parlamentu Jerzy Buzek, který ve svém projevu kladl důraz na proces demokratických reforem, přičemž podle jeho názoru je „demokracie jedinou cestou ke stabilitě“.³⁵ Ustavující zasedání zaslala pozdrav také vysoká představitelka Unie Catherine Ashtonová, která jeho konání přivítala s tím, že tímto krokem se institucionální architektura Východního partnerství stala kompletní. Dotkla se také tématu, které se v posledních měsících stalo aktuálním, a sice redefinice priorit v rámci Evropské politiky sousedství, včetně možného posílení finančních zdrojů pro projekty jižního sousedství EU, a to na úkor prostředků, jež dosud plynuly směrem na východ. Ashtonová zdůraznila, že mezi jižním a východním sousedství Unie neexistuje konkurenční vztah a že případné navýšení prostředků pro jižní dimenzi nebude znamenat jejich snížení u zemí Východního partnerství.³⁶

³³ Oficiální webové stránky parlamentního shromáždění Východního partnerství dostupné [ZDE](#).

³⁴ Program, seznam účastníků a další informace k ustavujícímu zasedání dostupné [ZDE](#).

³⁵ Tisková zpráva z ustavujícího zasedání parlamentního shromáždění Východního partnerství dostupná [ZDE](#).

³⁶ Pozdrav vysoké představitelky Unie Catherine Ashtonové ustavujícímu zasedání parlamentního shromáždění Východního partnerství dostupný [ZDE](#).

EVROPSKÁ POLITIKA SOUSEDSTVÍ

Popis problematiky

Evropská politika sousedství jako jeden z nástrojů vnějších vztahů Evropské unie se v poslední době pod vlivem událostí v jižním sousedství EU (tzv. arabské jaro) stala předmětem kritiky a volání po revizi.³⁷ Dne 25. května bylo zveřejněno společné sdělení Evropské komise a vysoké představitelky Unie „Nové reakce na měnící se sousedství“.³⁸ Zveřejněny byly také zprávy o pokroku za rok 2010, a to jak pro jednotlivé země, tak i pro dílčí sektory.³⁹

Jednání v institucích EU

Sdělení je rozčleněno do čtyř částí. První se zabývá podporou demokracie, druhá podporou udržitelného hospodářského a sociálního rozvoje, třetí vybudováním účinných regionálních partnerství a čtvrtá je věnována zjednodušení a koherenci politik a programového rámce, tedy obecným mechanismům vytváření a provádění Evropské politiky sousedství.

Jednou z hlavních změn by měl být větší důraz na podmíněnost spolupráce a podpory EU partnerským zemím respektem k demokratickým pravidlům a lidským právům. Ve sdělení jsou zmíněna konkrétní kritéria podmíněnosti, mezi něž patří:

- svobodné a spravedlivé volby,
- svoboda sdružování, projevu a shromažďování a svobodný tisk a média,
- právní stát spravovaný nezávislým soudnictvím a s právem na spravedlivý proces,
- boj proti korupci,
- reforma bezpečnostních složek (vč. policie) a ustavení demokratické kontroly armády a bezpečnostních sil.

Ve třetí části, která se věnuje regionálním partnerstvím, jsou konkretizovány příští kroky při provádění Evropské politiky sousedství v její východní (Východní partnerství) a jižní (Partnerství pro demokracii a sdílenou prosperitu v jižním Středomoří) dimenzi. V souvislosti s tím se již dříve rozvinula diskuse o možném přesměrování priorit – a také finančních zdrojů – od východních partnerů k jižním. Sdělení takové doporučení neobsahuje, nicméně je v něm přislíbeno navýšení prostředků pro Evropskou politiku sousedství o 1,24 mld. eur, jež by měly být vynaloženy na provádění politiky podle nové koncepce v letech 2011-2013. Dále by měla být do financování projektů zapojena také Evropská investiční banka (půjčka 1 mld. eur zemím jižního Středomoří) a Evropská banka pro obnovu a rozvoj.

Nová koncepce Evropské politiky sousedství je prezentována jako více ambiciózní ve svých cílech, jichž chce dosahovat větší diferenciací mezi partnerskými zeměmi.

³⁷ Viz Přehled SZBP duben 2011. Expertní rozbor stávajících předností i negativ Evropské politiky sousedství a návrh některých řešení nabízí analýza unijního think tanku Institute for Security Studies, dostupná [ZDE](#).

³⁸ Sdělení v anglickém znění dostupné [ZDE](#).

³⁹ Hodnotící zprávy dostupné [ZDE](#).

Vysoká představitelka Unie Catherine Ashtonová ostatně uvedla, že tato revize je důležitější než všechny předchozí, protože momentálně se značný počet partnerských zemí ocitá na rozcestí (demokratické) transformace vlastního režimu. Stejným způsobem zdůvodnil novou koncepci i komisař pro rozšíření a politiku sousedství Štefan Fülle.⁴⁰

SÚDÁN

Popis problematiky

Súdán, rozlohou největší africký stát, získal novodobou nezávislost v roce 1956. Od počátku jej však sužovaly vleklé konflikty a občanské války, které odrážely rozpory mezi různými etniky, náboženskými skupinami i ekonomickými zájmy. V roce 2005 byla podepsána mírová dohoda mezi představiteli znesvářeného Severního a Jižního Súdánu, nicméně již v roce 2003 vypukl nový konflikt, tentokrát v jihozápadním regionu Dárfúru.⁴¹

V lednu 2011 se v Jižním Súdánu uskutečnilo referendum o nezávislosti této oblasti, jehož konání bylo zakotveno v mírové smlouvě z roku 2011. V tomto referendu se drtivá většina hlasujících (98,83 %) vyslovila pro úplnou samostatnost Jižního Súdánu. Súdánský prezident Omar al-Bašír následně prohlásil, že výsledky referenda přijímá.⁴² S blížícím se datem oficiálního vyhlášení nezávislosti, které bylo stanoveno na 9. července 2011, nicméně dochází ke střetům a politickým násilnostem v hraniční oblasti Abyei, kterou si nárokují etnické skupiny z obou částí Súdánu. Intenzita konfliktu by podle některých komentátorů mohla zhatit celý plán mírového řešení situace v zemi, zejména poté, co oblast ovládly ozbrojené síly armády Severu.⁴³

Jednání v institucích EU

Rada Evropské unie 23. května rozhodla o vyčlenění 200 milionů eur coby finanční pomoci nově vznikajícímu Jižnímu Súdánu (viz příslušené rozhodnutí Rady v sekci Dokumenty SZBP EU). Toto rozhodnutí se časově shodovalo s eskalací konfliktu v oblasti Abyei, na kterou reagovala vysoká představitelka Unie Catherine Ashtonová odsouzením násilností a výzvou adresovanou všem zúčastněným stranám, aby našly způsob řešení konfliktů podle mechanismů vytvořených mírovou smlouvou z roku 2005. Zároveň avizovala, že Rada bude vývoj v oblasti sledovat a zváží případná opatření nezbytná pro respektování mírové smlouvy⁴⁴.

Dva dny poté (24. května) zveřejnila vysoká představitelka další prohlášení, v němž odsoudila útoky na civilní obyvatelstvo a opětovně vyzvala k mírovému způsobu

⁴⁰ Tisková zpráva dostupná [ZDE](#).

⁴¹ K problematice Dárfúru viz práce PI 3.066 Súdán/Dárfur (Vývoj a stav konfliktu v Dárfúru, rezoluce Rady bezpečnosti OSN, působení Evropské unie), autoři Štěpán Pecháček a Václav Štěrba.

⁴² Více k referendu v Jižním Súdánu viz Přehled SZBP únor 2011.

⁴³ Viz BBC, 23. 5. 2011, [ZDE](#).

⁴⁴ Prohlášení vysoké představitelky Unie Catherine Ashtonové dostupné [ZDE](#).

řešení konfliktu. Catherine Ashtonová také vyjádřila znepokojení nad situací v Dárfúru, další konfliktní oblastí Súdánu, kde jsou již od ledna drženi v zajetí tři občané Bulharska, piloti ve službách OSN. Dalším z problémů, které EU v Súdánu pozoruje, je stále intenzivnější zastrašování médií a nevládních organizací, které má podobu svévolného zatýkání jejich zástupců. Proti této praxi se Evropská unie důrazně ohradila.⁴⁵

LIBYE

Popis problematiky

Občanská válka v Libyi, do které se na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN, zapojilo i mezinárodní společenství, od svého vypuknutí v únoru tohoto roku dosud nemá vítěze. Bombardování pozemních cílů silami NATO, které na základě mandátu OSN od konce března v libyjském vzdušném prostoru operují, nepřineslo pád režimu Muammara Kaddáfího. Podobně bez okamžitého účinku se prozatím jeví být sankce uvalené přímo na představitele režimu ze stran OSN i EU.

Centrem domácích sil bojujících proti Kaddáfímu se stalo druhé největší město Libye přístav Běnghází, kde se již v počátku konfliktu ustavila tzv. Přechodná národní rada, která se snažila získat mezinárodní uznání jako legitimní vláda země. Přístup vůči této skupině ze strany členských zemí EU nebyl jednotný. Např. Francie poměrně záhy uznala Přechodnou národní radu za legitimní vládu Libye, Německo ji však považovala pouze za „partnera“.⁴⁶

Jednání v institucích EU

Dne 22. května otevřela vysoká představitelka Catherine Ashtonová v Běnghází úřadovnu Evropské unie. Prozatím je umístěna v hotelu Tibesti, kde mají sídlo také OSN a dalších mezinárodních organizací, které se v Libyi angažují. Náplní práce úřadovny má být koordinace humanitární pomoci, která do země z Unie plyne (23. května Evropská komise rozhodla o navýšení objemu prostředků vyčleněných pro humanitární pomoc Libyi na celkových 125 milionů eur⁴⁷), a zároveň udržovat kontakt jak s představiteli Prozatímní národní rady, tak i dalšími mezinárodními partnery v zemi.⁴⁸

U příležitosti svého pobytu v Běnghází se vysoká představitelka Unie setkala s předsedou Přechodné národní rady Mustafou Abdulem Jalilem. Podle jejího vyjádření bylo smyslem schůzky vyjádřit podporu libyjskému lidu, a to jménem 27 členských zemí EU. Podle Ashtonové se při rozhovoru s předsedou Přechodné

⁴⁵ Viz vyjádření mluvčího vysoké představitelky Unie Catherine Ashtonové, dostupné [ZDE](#).

⁴⁶ Více k počáteční fázi války v Libyi viz Přehled SZBP březen 2011.

⁴⁷ Tisková zpráva o navýšení prostředků na humanitární pomoc dostupná [ZDE](#).

⁴⁸ Prohlášení vysoké představitelky Catherine Ashtonové u příležitosti otevření úřadovny v Běnghází dostupné [ZDE](#).

národní rady dotkli témat hraničního režimu a bezpečnosti, ekonomiky, zdravotnictví, školství a občanské společnosti.⁴⁹

Následující den Rada rozhodla o posílení restriktivních opatření, jež jsou na představitele libyjského režimu uvalena. Jedná se o zahrnutí dalších osob na seznam subjektů, které jsou sankcionovány zmrazením aktiv a zákazem cestování do zemí EU.⁵⁰ V závěru měsíce května libyjský velvyslanec při EU odmítl autoritu Kaddáfího režimu a přidal se na stranu dalších velvyslanců Libye ve světě, kteří podobný krok učinili již dříve. Evropská unie tuto skutečnost přivítala a vyzvala další prominenty režimu, aby zvážili své dilema „zůstat s Kaddáfím a čelit odmítání svých spoluobčanů a mezinárodního společenství, nebo podporovat snahy, které zaručí, že naděje a očekávání Libyjského lidu budou naplněny prostřednictvím demokracie“.⁵¹

ČÍNA

Popis problematiky

Čína je od roku 2003 jednou ze zemí tzv. strategických partnerství EU. Jedním z mechanismů rozvoje těchto partnerství je pořádání pravidelných summitů. Poslední summit EU-Čína se uskutečnil v říjnu 2010, kdy ovšem mnohé komentáře označovaly výsledky setkání jako neúspěch Unie při prosazování svých zájmů.⁵² Uvnitř Unie se následně rozproutila diskuse o potřebě revize nastavení strategických partnerství s ohledem na jejich efektivnost a přínos pro EU.

Ve dnech 15.-18. května navštívil Čínu předseda Evropské rady Herman Van Rompuy. Nejednalo se nicméně o další z pravidelných summitů, ale o oficiální návštěvu předsedy Evropské rady v této zemi. Van Rompuy se sešel s čínským prezidentem Chu Ťin-tchaem, premiérem Wen Ťia-paem a představiteli čínského průmyslu. Obchodní vztahy a ekonomická témata byla hlavními oblastmi jednání Hermana Van Rompuye. Hospodářská tematika se zvýraznila i v důsledku uplatňování nové strategie ekonomického rozvoje v Číně od roku 2009, kdy namísto snahy o přilákání přímých zahraničních investic se čínská vláda soustředí na budování silných podniků z vlastních zdrojů a tyto podniky podporuje při jejich snaze stát se globálně relevantními subjekty. Na negativní důsledky této politiky pro šance evropských firem uspět na čínském trhu již delší dobu poukazují zástupci evropského podnikatelského sektoru působící v Číně.⁵³

Předseda Evropské rady tuto situaci reflektoval, když po svém setkání s čínským prezidentem uvedl, že jednou z hlavních výzev vzájemných obchodních a hospodářských vztahů je udržet jejich „otevřenost“. Připomněl, že EU nepřistoupila

⁴⁹ Prohlášení vysoké představitelky Catherine Ashtonové dostupné [ZDE](#).

⁵⁰ Tisková zpráva o posílení sankcí dostupná [ZDE](#).

⁵¹ Prohlášení mluvčího vysoké představitelky Unie dostupné [ZDE](#).

⁵² Viz Přehled SZBP říjen 2010.

⁵³ Viz EuroPolitics, 4210, 26. 5. 2011.

k žádným ochranným opatřením ani v době hospodářské recese, a že tedy znepokojení evropských firem, které se snaží o působení na čínském trhu, by mělo být bráno čínskou stranou v potaz.⁵⁴ Dalšími tématy, o kterých Van Rompuy s čínským prezidentem hovořil, byla spolupráce v urbanismu a podpora studentské mobility (vč. možného zřízení společné univerzity v Číně). Předseda Evropské rady jako další téma rozhovorů zmínil oblast lidských práv, která podle něj do značné míry formuje image Číny u evropské veřejnosti. V neposlední řadě se na program jednání dostala role a akceschopnost skupiny států G-20 při globálních vyjednáváních. Podobných témat se Herman Van Rompuy dotkl i při setkání s předsedou čínské vlády.⁵⁵

SUMMIT EU–JAPONSKO

Popis problematiky

Japonsko patří mezi tzv. strategické partnery Evropské unie. Strategické partnerství, které představuje komplexní systém nadstandardní vztahů EU s vybranými zeměmi světa, předpokládá pravidelné konání summitů. Poslední, XIX. summit EU–Japonsko se uskutečnil v dubnu 2010 v Tokiu. Tehdy byly hlavními tématy jednání, která vedl předseda Evropské rady Herman Van Rompuy, vzájemný obchod, politika postupu proti změnám klimatu a kybernetická bezpečnost.⁵⁶ Zemětřesení, vlna tsunami a havárie jaderné elektrárny, které Japonsko postihly v březnu 2011 do značné míry předurčily další body programu letošního summitu.

Summit se uskutečnil 28. května v Bruselu, přičemž za EU vystupovali předseda Evropské rady Herman Van Rompuy, předseda Evropské komise José Barroso a komisař pro obchod Karel de Gucht. Japonskou stranu reprezentoval předseda vlády Naoto Kan. Na summitu se obě strany shodly na závazku uzavřít dohodu o volném obchodu, kterou by měla doplnit i komplexní úprava koordinace postupu v politických a sektorových oblastech. Rozhovory o sjednání dohody o volném obchodu by mohly začít počátkem roku 2012 poté, co bude zmapován současný stav a budou identifikovány hlavní oblasti oboustranného zájmu a Evropská unie obdrží od Rady pověření takovou dohodu sjednat.⁵⁷

Další tématem summitu se vzhledem k nedávnému dění v Japonsku stala energetika a bezpečnost jaderných elektráren. V této oblasti se obě strany dohodly na rámci spolupráce, který zahrnuje jak sdílení a ověřování informací o stávající radiaci v oblasti elektrárny Fukušima, tak také posílení součinnosti v oblasti energetiky, včetně spolupráce v oblasti výzkumu.⁵⁸

⁵⁴ Vyjádření předsedy Evropské rady Hermana Van Rompuye dostupné [ZDE](#).

⁵⁵ Vyjádření předsedy Evropské rady Hermana Van Rompuye dostupné [ZDE](#).

⁵⁶ Více viz Přehled SZBP duben 2010.

⁵⁷ Viz Europolitics, 4213, 31. 5. 2011.

⁵⁸ Viz dokument „EU-Japan Cooperation Following the Great East Japan Earthquake and the Accident at the Fukushima-Daiichi Nuclear Power Plant“, který je přílohou společného prohlášení summitu; dostupné [ZDE](#).

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Rozhodnutí Rady o jmenování zvláštního zástupce Evropské unie v Kosovu – [8956/11](#)

Datum: 4. 5. 2011

Typ dokumentu: Rozhodnutí Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Mandát stávajícího zvláštního zástupce Unie v Kosovu Pietera Feithe vypršel k 30. Dubnu 2011. Novým zvláštním zástupce byl pro období od 1. května do 31. července 2011 jmenován Fernando Gentilini.

Rozhodnutí Rady o omezujících opatřeních vůči Sýrii – [9611/11](#)

Nařízení Rady o omezujících opatřeních vzhledem k situaci v Sýrii – [9832/11](#)

Datum: 7. 5. 2011

Typ dokumentu: Rozhodnutí a nařízení Rady LIMITE

Obsah dokumentu: V souvislosti s posledním vývojem v Sýrii, kde vláda brutálně potlačila pokojné demonstrace opozičních skupin a následně zahájila operace proti centrům odporu za použití vojenských sil přijala Evropská unie sankce vůči syrské vládě. Omezující opatření se týkají jak vývozu zbraní a zbraňového materiálu do země (zbrojní embargo), tak zmrazení finančních aktiv prominentů syrského režimu, resp. osob odpovědných za represivní postup vůči civilnímu obyvatelstvu.

Rozhodnutí Rady, kterým se mění a prodlužuje společná akce 2005/889/SZBP o zřízení mise Evropské unie pro pomoc na hranicích na hraničním přechodu Rafáh (EU BAM Rafah) - [9253/11](#)

Datum: 10. 5. 2011

Typ dokumentu: Rozhodnutí Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Mise EU BAM Rafah, která operuje na hranici mezi Egyptem a Gazou (Palestinská samospráva) byla zřízena v listopadu 2005. Jejím cílem je monitorovat přeshraniční pohyb a přispívat k budování důvěry mezi Izraelem a Palestinskou samosprávou a následnému uvolnění kontrol pohybu osob. Rozhodnutí Rady vedle dílčích změn v organizaci mise prodlužuje její mandát do 31. prosince 2011.

Rozhodnutí Rady o podepsání a uzavření dohody mezi Evropskou unií a Mauricijskou republikou o podmínkách předávání osob podezřelých z pirátství a zabaveného majetku, který je s touto činností spojen, námořními silami pod vedením Evropské unie do Mauricijské republiky a o podmínkách osob podezřelých z pirátství po předání – [9298/11](#)

Datum: 10. 5. 2011

Typ dokumentu: Rozhodnutí Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Evropská unie v souvislosti s kampaní proti námořnímu pirátství u pobřeží Somálska, která má oporu v rezoluci RB OSN (č. 1816/2008) a vlastní operaci Atalanta, jež byla zahájena v listopadu 2008, uzavřela dohodu s klíčovou zemí v oblasti, ostrovní Mauricijskou republikou. V dohodě jsou vymezeny podmínky a způsob předávání osob podezřelých z toho, že se pokouší spáchat, páchají nebo spáchaly pirátské činy v oblasti operace námořních sil pod vedením Evropské unie (EUNAVFOR) na volném moři mimo teritoriální vody Mauricia, Madagaskaru, Komor, Seychel a Réunionu a byly silami EUNAVFOR zadrženy, dále pak podmínky a způsob předávání majetku s touto činností spojeného, který byl zabaven silami EUNAVFOR, ze strany EUNAVFOR na Mauricius a zacházení s předanými osobami.

Kontakt:

Jan Němec, tel. 2237, email: nemecj@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Rozhodnutí Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě o uzavření Dohody mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na jedné straně a Gruzii na straně druhé o společném leteckém prostoru – [9185/11](#)

Datum: 10. 5. 2011

Typ dokumentu: Rozhodnutí Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě

Obsah dokumentu: Rozhodnutí upravuje některé procesní aspekty provádění dohody mezi EU a Gruzii o společném leteckém prostoru, která byla podepsána v prosinci 2010.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 55/2008 o zavedení autonomních obchodních preferencí pro Moldavskou republiku - [2011/PE/00013](#)

Datum: 12. 5. 2011

Typ dokumentu: Nařízení Evropského parlamentu a Rady

Obsah dokumentu: V rámci Evropské politiky sousedství, Akčního plánu Evropské politiky sousedství mezi Unií a Moldavskem a Východního partnerství přijalo Moldavsko program politického přidružení a další hospodářské integrace s Unií. Jednání o nové dohodě o přidružení začala v lednu 2010. S cílem podpořit úsilí Moldavska se nařízením navrhuje zvýšit stávající celní kvótu pro víno na rok 2011 a 2012. Víno patří mezi hlavní vývozní komodity země, přičemž v současné době je jeho export postižen jak světovou hospodářskou krizí, tak i částečným ruského trhu vůči této komoditě.

Rozhodnutí Rady o přidělení prostředků uvolněných z projektů v rámci 9. Evropského rozvojového fondu a předchozích evropských rozvojových fondů na rozvojovou spolupráci v Jižním Súdánu – [9953/11](#)

Datum: 18. 5. 2011

Typ dokumentu: Rozhodnutí Rady

Obsah dokumentu: Na základě výsledku lednového referenda v Jižním Súdánu by mělo k 9. červenci 2011 dojít k vyhlášení oficiální nezávislosti tohoto území. Vzhledem k tomu, že v současné době se území i vlivem konfliktu se silami severu nachází v obtížné humanitární a socioekonomické situaci, vyhradila Rada finanční prostředky z Evropského rozvojového fondu na pomoc Jižnímu Súdánu. Toto rozhodnutí vychází také z faktu, že Jižní Súdán patrně brzy po nabytí nezávislosti přistoupí k dohodě z Cotonou mezi EU a zeměmi AKT a následně bude oprávněn čerpat prostředky z 10. Evropského rozvojového fondu. Než se tak stane, má mít nárok na čerpání 200 mil. eur rozvojové pomoci z 9. Evropského rozvojového fondu. Tyto uvolněné prostředky by se měly použít na podporu provádění tříletého rozvojového plánu pro Jižní Súdán (2011–2013) na základě rozhodnutí o financování, jež budou přijata Komisí.

Rozhodnutí Rady o podpisu a uzavření Dohody mezi Evropskou unií a Albánskou republikou o rámci pro účast Albánské republiky na operacích Evropské unie pro řešení krizí – [9993/11](#)

Datum: 18. 5. 2011

Typ dokumentu: Rozhodnutí Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Albánie patří mezi země s tzv. evropskou perspektivou, u nichž se výhledově počítá s plným členstvím v Unii (příhlášku podala v dubnu 2009, dosud jí však nebyl udělen kandidátský status). Země je navíc členem NATO, tedy je již zapojena do jedné z významných obranných struktur Evropy. Účast třetích zemí na operacích EU pro řešení krizí je možná pouze po uzavření předchozí dohody. Návrh na uzavření takové dohody s Albánií předložila vysoká představitelka Unie, Rada svým rozhodnutím znění sjednané dohody schválila. Jedná se o rámcovou dohodu, která by měla vymezovat podmínky spolupráce pro všechny případné účasti Albánie na operacích EU pro řešení krizí.

Kontakt:

Jan Němec, tel. 2237, email: nemecj@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz